

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
İÇİNDEKİLER.....	7

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

BAŞLANGIÇ

BİRİNCİ KISIM

GENEL ESASLAR

	MADDE	SAYFA
I. Devletin şekli	1	23
II. Cumhuriyetin nitelikleri.....	2	23
III. Devletin bütünlüğü, Resmî dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti.....	3	23
IV. Değiştirilemeyecek hükümler.....	4	23
V. Devletin temel amaç ve görevleri	5	24
VI. Egemenlik	6	24
VII. Yasama yetkisi	7	24
VIII. Yürütme yetkisi ve görevi	8	25
IX. Yargı yetkisi.....	9	25
X. Kanun önünde eşitlik.....	10	26
XI. Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü	11	27

İKİNCİ KISIM
TEMEL HAKLAR VE ÖDEVLER
BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler

I. Temel hak ve hürriyetlerin niteliği	12.....	28
II. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması	13.....	29
III. Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmaması.....	14.....	30
IV. Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması.....	15.....	31
V. Yabancıların durumu	16.....	31

İKİNCİ BÖLÜM
Kişinin Hakları ve Ödevleri

I. Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı	17.....	33
II. Zorla çalıştırma yasağı.....	18.....	33
III. Kişi hürriyeti ve güvenliği.....	19.....	35
IV. Özel hayatın gizliliği ve korunması		
A. Özel hayatın gizliliği.....	20.....	38
B. Konut dokunulmazlığı	21.....	39
C. Haberleşme hürriyeti	22.....	40
V. Yerleşme ve seyahat hürriyeti.....	23.....	41
VI. Din ve vicdan hürriyeti	24.....	42
VII. Düşünce ve kanaat hürriyeti	25.....	43
VIII. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti	26.....	43
IX. Bilim ve sanat hürriyeti	27.....	45
X. Basın ve yayımla ilgili hükümler		
A. Basın hürriyeti.....	28.....	47
B. Süreli ve süresiz yayın hakkı	29.....	48

C. Basın araçlarının korunması.....	30	49
D. Kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı	31	50
E. Düzeltme ve cevap hakkı	32	50
XI. Toplantı hak ve hürriyetleri		
A. Dernek kurma hürriyeti	33	52
B. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı	34	53
XII. Mülkiyet hakkı	35	54
XIII. Hakların korunması ile ilgili hükümler		
A. Hak arama hürriyeti.....	36	54
B. Kanuni hakim güvencesi	37	55
C. Suç ve cezalara ilişkin esaslar	38	56
XIV. İspat hakkı	39	57
XV. Temel hak ve hürriyetlerin korunması	40	58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler

I. Ailenin korunması ve çocuk hakları	41	59
II. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi.....	42	61
III. Kamu yararı		
A. Kısıyıldan yararlanma.....	43	62
B. Toprak mülkiyeti	44	62
C. Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması.....	45	63
D. Kamulaştırma	46	64
E. Devletleştirme ve Özelleştirme	47	65
IV. Çalışma ve sözleşme hürriyeti	48	66
V. Çalışma ile ilgili hükümler		

A. Çalışma hakkı ve ödevi	49.....	66
B. Çalışma şartları ve dinlenme hakkı	50.....	67
C. Sendika kurma hakkı	51.....	68
D. Sendikal faaliyet	52.....	69
VI. Toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt		
A. Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı	53.....	71
B. Grev hakkı ve lokavt	54.....	72
VII. Ücrette adalet sağlanması.....	55.....	73
VIII. Sağlık, çevre ve konut		
A. Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması.....	56.....	74
B. Konut hakkı	57.....	74
IX. Gençlik ve spor		
A. Gençliğin korunması.....	58.....	75
B. Sporun geliştirilmesi ve tahkim	59.....	75
X. Sosyal güvenlik hakları		
A. Sosyal güvenlik hakkı	60.....	76
B. Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gereklenenler	61.....	76
C. Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları	62.....	77
XI. Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması	63.....	77
XII. Sanatın ve sanatçının korunması.....	64.....	77
XIII. Devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları	65.....	78

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Siyasi Haklar ve Ödevler

I. Türk vatandaşlığı	66.....	79
II. Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları	67.....	81
III. Siyasi partilerle ilgili hükümler		

A. Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma.....	68	83
B. Siyasi partilerin uyacakları esaslar	69	87
IV. Kamu hizmetlerine girme hakkı		
A. Hizmete girme	70	89
B. Mal bildirimi	71	89
V. Vatan hizmeti.....	72	89
VI. Vergi ödevi.....	73	90
VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı	74	91

ÜÇÜNCÜ KISIM

CUMHURİYETİN TEMEL ORGANLARI

BİRİNCİ BÖLÜM

Yasama

I. Türkiye Büyük Millet Meclisi		
A. Kuruluşu	75	93
B. Milletvekili seçilme yeterliliği	76	94
C. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanının seçim dönemi	77	96
D. Seçimlerin geriye bırakılması ve ara seçimler	78	97
E. Seçimlerin genel yönetim ve denetimi	79	99
F. Üyelikle ilgili hükümler		
1. Milletin temsili.....	80	100
2. Andıçme	81	100
3. Üyelikle bağdaşmayan işler	82	101
4. Yasama dokunulmazlığı	83	102
5. Milletvekilliğinin düşmesi.....	84	103
6. İptal istemi.....	85	105
7. Ödenek ve yolluklar	86	106

II. Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri		
A. Genel olarak.....	87	107
B. Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi	88	108
C. Kanunların Cumhurbaşkanınca yayımlanması	89	109
D. Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma.....	90	111
E. Kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verme....	91	113
F. Savaş hali ilanı ve silahlı kuvvet kullanılmasına izin verme	92	113
III. Türkiye Büyük Millet Meclisinin faaliyetleri ile ilgili hükümler		
A. Toplanma ve tatil.....	93	114
B. Başkanlık Divanı	94	116
C. İttüzük, siyasi parti grupları ve kolluk işleri.....	95	117
D. Toplantı ve karar yeter sayısı.....	96	118
E. Görüşmelerin açıklığı ve yayımlanması	97	118
IV. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetim yolları	98	119
B. Gensoru	99	121
C. Meclis soruşturması.....	100	122

İKİNCİ BÖLÜM

Yürütme

1. Cumhurbaşkanı		
A. Adaylık ve seçimi	101	124
B. Seçimi.....	102	126
C. Andçmesi.....	103	126
D. Görev ve yetkileri	104	129
E. Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğu	105	132
F. Cumhurbaşkanı yardımcıları, Cumhurbaşkanına vekâlet ve bakanlar	106	133

G. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği	107	135
H. Devlet Denetleme Kurulu	108	137
II. Bakanlar Kurulu		
A. Kuruluş.....	109	138
B. Göreve başlama ve güvenoyu	110	138
C. Görev sırasında güvenoyu	111	139
D. Görev ve siyasi sorumluluk.....	112	140
E. Bakanlıkların kurulması ve bakanlar	113	141
F. Seçimlerde geçici Bakanlar Kurulu.....	114	142
G. Tüzükler	115	142
H. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yenilenmesi	116	143
İ. Milli Savunma		
1. Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı	117	145
2. Milli Güvenlik Kurulu	118	147
III. Olağanüstü hal yönetimi.....	119	149
2. Şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması sebepleriyle olağanüstü hal ilanı ...	120	150
3. Olağanüstü hallerle ilgili düzenleme	121	151
B. Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali	122	153
IV. İdare		
A. İdarenin esasları		
1. İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzelkişiliği.....	123	154
2. Yönetmelikler	124	154
B. Yargı yolu	125	156
C. İdarenin kuruluşu		
1. Merkezi idare.....	126	157
2. Mahalli idareler	127	159

D. Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler		
1. Genel ilkeler	128.....	161
2. Görev ve sorumlulukları, disiplin kovuşturulmasında güvence.....	129.....	162
E. Yükseköğretim kurumları ve üst kuruluşları		
1. Yükseköğretim kurumları	130.....	164
2. Yükseköğretim üst kuruluşları	131.....	167
3. Yükseköğretim kurumlarından özel hükümlere tabi olanlar	132.....	168
F. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, radyo ve televizyon kuruluşları ve kamuyla ilişkili haber ajansları.....	133.....	169
G. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.....	134.....	171
H. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları.....	135.....	173
İ. Diyanet İşleri Başkanlığı	136.....	174
J. Kanunsuz emir	137.....	175

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yargı

I. Genel hükümler		
A. Mahkemelerin bağımsızlığı	138.....	176
B. Hakimlik ve savcılık teminatı.....	139.....	176
C. Hakimlik ve savcılık mesleği	140.....	177
D. Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması.....	141.....	178
E. Mahkemelerin kuruluşu	142.....	178
F. Devlet Güvenlik Mahkemeleri.....	143.....	180
G. Adalet hizmetlerinin denetimi	144.....	181
H. Askeri yargı.....	145.....	182
II. Yüksek mahkemeler		

A. Anayasa Mahkemesi		
1. Kuruluşu	146	186
2. Üyelerin görev süresi ve üyeliğın sona ermesi.....	147	188
3. Görev ve yetkileri	148	190
4. Çalışma ve yargılama usulü	149	194
5. İptal davası.....	150	195
6. Dava açma süresi.....	151	196
7. Anayasaya aykırılığın diğeri mahkemelerde ileri sürülmesi	152	197
8. Anayasa Mahkemesinin kararları.....	153	199
B. Yargıtay	154	200
C. Danıştay	155	202
D. Askeri Yargıtay	156	204
E. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi	157	205
F. Uyuşmazlık Mahkemesi	158	206
III. Hakimler ve Savcılar Kurulu	159	210
IV. Sayıştay	160	214

DÖRDÜNCÜ KISIM

MALİ VE EKONOMİK HÜKÜMLER

BİRİNCİ BÖLÜM

Mali Hükümler

I. Bütçe		
A. Bütçe ve kesinhesap	161	217
B. Bütçenin görüşülmesi	162	219
C. Bütçelerde değışiklik yapılabilme esasları	163	220
D. Kesinhesap.....	164	221
E. Kamu iktisadi teşebbüslerinin denetimi	165	221

İKİNCİ BÖLÜM

Ekonomik Hükümler

I. Planlama; Ekonomik ve Sosyal Konsey.....	166.....	223
II. Piyasaların denetimi ve dış ticaretin düzenlenmesi	167.....	224
III. Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi	168.....	224
IV. Ormanlar ve orman köylüsü		
A. Ormanların korunması ve geliştirilmesi	169.....	225
B. Orman köylüsünün korunması	170.....	225
V. Kooperatifçiliğin geliştirilmesi	171.....	226
VI. Tüketiciler ile esnaf ve sanatkarların korunması		
A. Tüketicilerin korunması	172.....	227
B. Esnaf ve sanatkarların korunması	173.....	227

BEŞİNCİ KISIM

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

I. İnkılap kanunlarının korunması.....	174.....	228
--	----------	-----

ALTINCI KISIM

GEÇİCİ HÜKÜMLER

Geçici Madde	1.....	229
Geçici Madde	2.....	229
Geçici Madde	3.....	231
Geçici Madde	4.....	232
Geçici Madde	5.....	232
Geçici Madde	6.....	232
Geçici Madde	7.....	233
Geçici Madde	8.....	233

Geçici Madde	9	233
Geçici Madde	10	233
Geçici Madde	11	234
Geçici Madde	12	234
Geçici Madde	13	235
Geçici Madde	14	235
Geçici Madde	15	236
Geçici Madde	16	236
Geçici Madde	17	236
Geçici Madde	18	236
Geçici Madde	19	238
Geçici Madde	20	243
Geçici Madde	21	243

YEDİNCİ KISIM SON HÜKÜMLER

I. Anayasanın değiştirilmesi, seçimlere ve halkoylamasına katılma	175	247
II. Başlangıç ve kenar başlıklar	176	249
III. Anayasanın yürürlüğe girmesi	177	249
18/10/1982 TARİHLİ VE 2709 SAYILI KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER		253

EKLER .....

TABLO I HANGİ KANUN KAPSAMINDA ANAYASANIN HANGİ MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILDIĞI	253
TABLO II ANAYASA MADDELERİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİK SAYISI	255
TABLO III HANGİ KANUN KAPSAMINDA ANAYASANIN KAÇ MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILDIĞI	262